

ירושלים, יום ה', 19.11.42

שיחה עם נ"נ

9779

אמרתי לו שאני רוצה לדבר אתו על שלושה דברים: (א) להמשיך את השיחה שהיתה לי אתו, והוא לא בענה לדברי אלה, כאילו אינו זוכר מה היה נושא שיחתנו ההיא, והנושא היה על עזרתנו לתבונה האמריקנית. כל אחד מאתנו חשטש ברמזים ולכסוף אסר, שהוא רוצה להמשיך שיחה זו, אבל לא עכשיו.

אחר כך אמרתי לו שאני רוצה לדבר אתו על הקונסול האמריקני, לא כל כך על הקונסול האמריקני, אלא אם יכולים לסדר עם השלטונות האמריקניים מה שסדרנו עם השלטונות האנגליים על מניעת הצנזורה בשעת המלחמה, כי יש לנו קשרים צבאיים בקשרים שלנו עם אמריקא, שאנחנו צריכים לעבור שתי צנזורות, הצנזורה האמריקנית לא איכתת לי, אבל איני רוצה שסקיר אמגלי או איזה בחור יהודי ידע על הקשרים שלנו, ונתתי לו דוגמא: אני צריך לכתוב לאמריקא לשלושה אנשים, ואין אני רוצה שידעו שהאיש הזה מתעניין בדברים אלה, וקראתי לו בשמו של פליקס פרנקפורטר, אם כי הוא מתעניין בדברים אלה, הוא ציוני, אבל אין אני רוצה שידעו באופן רשמי שהוא מתעניין בהם, כי יש לו עמדה מסוימת, הוא שומט בבית המסעט העליון; אני צריך לכתוב לבוליס, יש לו מצב רשמי במסעלה, ואיני רוצה שבחור יהודי או בחור אנגלי ידע את אסר אני כותב לו; והשלישי - שאיני רוצה לקרוא בשמו, אסר לבטרי צין לו מצב רשמי במסעלה, אבל יש לו הרבה יותר מאשר מצב רשמי במסעלה האמריקנית, ואין לדעת מה שאני כותב לו.

הוא טאלבי אם אני רוצה להסתיר גם אמהאמריקנים, ואמרתי שמהם אין אני חושש, ואז הוא אסר לי שאני צריך לדבר בעניין זה הקונסול האמריקני.

אמרתי שאני יודע שאני צריך לדבר אתו, אבל רציתי לשאול אותו אם לדבר בשאלה זו, אם דבר זה יתקבל, כי הרי הדברים צריכים להסתדר לא רק על ידו. הוא חשב קצת, לא רצה לענות בחפזון ואמר: תדבר עם הקונסול; שאלתי אותו עוד הפעם אם הוא מיעץ לדבר אתו, הוא אסר קצרות: דבר עם הקונסול.

הדבר השלישי, אמרתי לו, כמה אנשים הוזמנו יחיום אחר הצהריים אצלך - לא אצלי, אסר. אמרתי אחדים שהזמנת פנו אלי בשאלה אם ללכת לפגישה - והוא אסר עוד הפעם: לא אני הזמנתי, ואני המסכתי: יעצתי ללהם ללכת, אבל אני רוצה לשאול אותך שאלות אחדות בעניין זה.

עד עכשיו כשדברתי אתך, איני יודע בתור מה דברתי, אבל כרגע רוצה אני לדבר אתך כיהודי, אפילו לא בתור יהודי אסריקני, אלא רק בתור יהודי, הרוצה אתה בכך?

כן, אמר, נדבר כיהודים.

אני רוצה לשאול אותך שאלות אחדות, אני יודע מה היא דעתו של קירקבריייד, משה ראה אותו, אנחנו יודעים את הצעותיו, ואני רוצה לשאול: היש ערבים העוסקים מאחורי זה, המסכימים לכך.

הוא חשב זמן מה ואמר: איני יודע, אבל מנו אל הערבים בענין זה, מקדם הם רחו בהחלט, מנו אליהם עוד הפעם וגם אז רחו, ואח"כ אמרו להם: אם אתם דוחים את זה היהודים יקבלו את זה; לא אוכל להגיד שהם מסכימו, אבל לא רחו. שאלתי אותו: האם אלה ערביי ארץ-ישראל או ערביי סוריה. הוא אמר: גם ערביי ארץ-ישראל. אמרתי: זה ערבי בעל טקל פוליטי? והוא אמר כן, והמסכתי האם היה זה עוגי עבדול האדי. הוא אמר אתו לא דברו, אבל האיש אשר דברו אתו הוא חשוב. אמרתי לו: הרוחים יכולים להיות או עוגי עבדול האדי או יש עוד כוח בין ערביי ארץ-ישראל - וזאת אני אומר כי אני מכיר את הערבים בא"י - המופתי עם אנשיו, אלה הם הכוחות בין הערבים, ואם דברו עם מישהו אחר הרי הערבים ידחו אותו.

אמר: לא, אי אפשר לדחות את אותו הערבי, זה תלוי בממשלה למי יהיה הכוח בקרב הערבים. אם הממשלה תרצה אז הערבים האלה יעלו ואלה יידחו. אם הממשלה תרצה שאלה יעלו, הרי לא יהיה כל ערך לעוגי עבדול האדי או לאלה העוסקים עם המופתי יחד. אם הממשלה תרצה היא תעלה אותם.

אחר כך שאלתי אותו על הממשלה. הוא אמר: איני מתאר לעצמי שקירקבריייד עשה זאת על צד דעת עצמו, הוא לא עשה זאת על דעת עצמו, איני יודע על דעת מי עשה זאת, אבל איני יכול לתאר לעצמי שעשה זאת על דעת עצמו; אין זאת אומרת שזו היא דעת הנציב, ואני משער שהנציב מתנגד לדבר זה, הוא רוצה דבר אחר לבסרי, ואם אני טובר שמישהו עומד מאחורי זה, אין כוונתי לנציב, יכול להיות למשל סקייסי אומר מאחורי זה. יש התרוצצות בין האנגלים, יש אנגלים הסתגנדים לדבר זה, ויש אנגלים הרוצים דבר זה. הוא לא אמר סקייסי עומד מאחורי זה, אלא אמר: למשל אולי קייסי עומד מאחורי זה, בכל אופן הוא אינו עושה זאת על דעת עצמו.

זה הפרק מי עומד מאחורי זה, איזה ערבים ואיזה אנגלים.

אחר כך שאלתי אותו שאלה שניה בענין זה: בניה שחם יבואו אלי, אני ברנע

זה צריך לענות בשם העם היהודי, מה אתה מיעץ אותי לענות?

שוב הוא חשב, כדי לתת תשובה שקולה, לא בחפזו, ואמר: אוסר לך מה שאני

הייתי עושה, לא הייתי דוחה, לא הייתי מקבל פאריטי מספרי, העליה זריכה

להיות בלי שום הגבלה מספרית, אבל לא הייתי דוחה את הסיחה.

וכה היתה דרך שיחתנו: לאחר שהוא ענה לי על הטאלה סיכמתי אני את

תשובתו, אם אני מבין אותו נכון, והייתי אוסר: האם נכון הבינוני, שאין ערבים

העוסקים מאחורי זה, ערבים שנתנו את הסכמתם המלאה, פנו אליהם והם דחו;

אותו הדבר בערך בנוגע לאנגלים, והוא הסביר לי את הענין באריכות.

סיכתי אוסרתי: דעתך היא שאתה אינך מקבל עליה מוגבלת, היא זריכה

להיות בלי הגבלה מספרית, אבל טעמים טקטיים לא היית דוחה את הסיחה,

היית מסוחח.

שאלתי אותו: לפאריטי פוליטי הייתי מסכים? כן - אמר - לזה הייתי

מסכים.

אמר שלושה דברים: (א) לא צריך לדחות, אין להגיד לא, איני רוצה

לשמוע, אז הסתדנציה השניה במסגרת תתנבר, אלה יתישבו ויאסרו פק מייל עלה

אתה, קייסי למשל יתישב ופק-מייל יעלה. זו היא הסקטיקה לשווח, לפאריטי

פוליטי היה מסכים, אבל לא מסכים לפאריטי מספרי.

הוא אמר את הדברים באריכות, ואני סיכמתי בקצרה, והוא לא רצה שייקבע

שהוא דוחה פאריטי מספרי, ואז היתה לנו שיחה ארוכה על עצם הדבר. אמרתי לו

מה זאת בעצם פאריטי פוליטי, שגם הערבים וגם היהודים לא יסכימו לו, כי

פאריטי פוליטי מחייב שלטון אחר, והוא הסכים לזה ואמר: לא יהיה מה שלטון

אנגלי בלבד, יהיה מה שלטון אנגלו-אמריקני, אבל היות וזה לא יצא מתוך

השאלות שלי לא התענינתי בזה כל כך, אבל אדבר עוד אתו על זה.

באופן הכי בחיר יצא מתוך שיחותי, מתוך תשובותיו על שאלותי שמה לא

יהיה עוד שלטון אנגלי בלבד, אלא שלטון אנגלו-אמריקני, והוא אמר: אף פעם לא

תהיה עצמאות. אמרתי: איך נוכל אנו להסכים לזה.

לאחר שאני ניסחתי את תשובותיו, ואמרתי: אם ישאלו אותנו אם אנחנו

מסכימים לפאריטי מספרי הרי הוא מיעץ לוסר לא, אז הוא כאילו שאל אותי:

פחזע לא? אמרתי לו: זה יהיה תרמית. אם באמת חושבים שיבוא חצי מיליון יהודים, והם יבואו כי אי אפשר לסגור את הדבר, איך יסגרו אחר כך את בוא עוד יהודים. אמר: כן, זה נכון.

אמרתי: האם אתה חושב שהערבים אינם יודעים זאת, הערבים אינם טפשים, וספרתי לו את ענין שיחותינו ב-1929 עם אנשי האוניברסיטה על עליית 400,000 יהודים, כאשר הם אמרו: עכשיו אין אפשרות ליהודי אחד לעלות, נבוא לידי הסכם שיעלו 400,000 יהודים, ולא קבלנו את זאת, כי מי יערוב לערבים שלא יהיו יותר יהודים.

אז אמר: מה היית אומר - וזה נשאל כאילו יש מחשבה אצל הממשלה האמריקנית אילו הממשלה ~~אמריקנית~~ האמריקנית היתה מכריעה - הערבים אינם מטכיסים, היהודים אינם מטכיסים, והיא קובעת שטטווים את סטפר היהודים והערבים, ועושה זאת במסך שנה או שנה וחצי, מה היית אומר לזה?

אמרתי לו: אילו הממשלה האמריקנית היתה מחליטה להעלות במסך שנה או שנה וחצי חצי מיליון יהודים, והיא היתה טופיפה לזה הודעה: לא יותר מזה; אם היו שואלים אותי לא הייתי מקבל את הדבר, הייתי מתנגד לזה, אבל על עצם הספקל הייתי רואה בו את בוא המסיה, אם הממשלה האמריקנית תעלה ותושבי במסך זמן מסוים זה חצי מיליון יהודים, אז אני מצטפן על הדבר השני, כי זה יבוא לאחר מעשה זה, ואני אטר טלכתחילה שאני מצטפן על הדבר השני, והוא הסכים לזה, שזה נכון כן, אבל אם יגידו את הדברים ויהסכו את הסדר, קודם התחייבות לא יותר, ואחר כך יעלו חצי מיליון - אז אמרתי יהיה זה אסון.

אמרתי דבר טכיסטי, זו לא שאלה, אלא הצגת הסרובליסטה: יש ענין אלה היהודים יהיו צד או לא יהיה צד. שאלה אחת נשאלה לפני שבוע וצ'רצ'יל שנה ברורות: היהודים אינם צד, כאשר ידונו על החשבון עם היטלר הוא חושב שהיהודים לא יהיו צד, אפנים יכול יהודי אנגלי להשתתף בזה, אבל לא כיהודי אלא כאנגלי, אבל עתה אני מדבר על שאלת סידור ארץ-ישראל - אנחנו יודעים שאנחנו לא מדינת, אין לנו מסגרת כפיה, אבל אנחנו רואים את עצמנו כצד, אנחנו עם, אם כי אין לנו מדינה. הענין לא יסודר אם אנחנו לא נופיע כצד. אנחנו הצנו באי-כוח העם היהודי. אפנים ישנם יהודים בממשלה האמריקנית, הם יהודים טובים כמונו, יש ביניהם ציונים טובים כמונו, יש להם השפעה בממשלה האמריקנית, אבל ייתכן שהממשלה תבוא אתם לידי הסכם על פאריטי מספרי, כי זה דבר יותר קל מזה אטר אנחנו דורשים, אבל הדבר לא יסודר על ידי כך. היהודים כארץ יילחמו נגד

זה, היהודים בפולין יילחמו נגד זה, בלי סידור עם העם היהודי כצד הדבר לא יסודר, האם הוא חושב שאפשר לסדר את הדבר הזה?

זו היתה שאלה לענין של היום, לא חפצתי להתחיל מזה.

הוא אמר: כן, העם היהודי צריך להיות צד, אם לא - הוא מבין שלא יהיה סידור, ואז באה שאלתו: איך אתם מושבים לעשות סה שאתם רוצים, מי עומד מאחורי זה?

אמרתי: טרם שאענה, אסביר את השקפתי הפרטית על עצם הענין, מזה תבין יותר את התשובה שלי.

איני חושב שענין שלטון, של מדינה נכנס כחלק אורגני של הציונות, כי אני בכלל שולל מדינה ושלטון, מאמין בשוויון אנושי, משפט אנושי, בימינו או לא בימינו, ולא תהיינה ארצות הברית של אמריקא הצפונית, אבל העם האמריקני יהיה באמריקא, והדבר היסודי בציונות, שאינו תלוי במטטר בעולם - זה ארץ-ישראל והעם היהודי בארץ זו - זו היא הציונות, ואילו מישהו היה מראה לי דרך איך לעשות זאת בלי שום שלטון, הייתי עושה זאת, אבל איני רואה איך עושים זאת, אם לך ישנה דרך מראה לי.

זו היא הנקודה היסודית, ועכשיו אענה לך לשאלתך: אנחנו צריכים לעשות התישבות גדולה, אני חושב שאפשר ליישב הרבה יהודים בארץ-ישראל, ואני רואה רק שני דברים המגבילים את הציונות: צרכי העם היהודי ויכולתה של ארץ-ישראל. הוא אמר: אני מקבל את שני הדברים האלה.

המטכתי¹ אילו מטבתי שיש מישהו אחר בעולם שיעשה את העליה ואת ההתישבות היהודית על פי שני מריגצמים אלה, לי אין צורך בשלטון, הציונות אינה זקוקה למדינה יהודית, לשלטון שלמדינה, אבל איני רואה מי יעשה זאת בלעדה.

לא תעשה זאת האדמיניסטרציה האנגלית - לא תעשה זאת אדמיניסטרציה אמריקנית, כי האדמיניסטרציה האמריקנית אינה טובה מזו האנגלית (פה הוא כאילו נעלב על האמריקנים, זה לא טעא חן בעיניו), מלבד בדבר אחד: האנגלים יש להם קומפלכס טוסלמי, והאמריקנים מסורים מסנו, זה לא יוכל לעשות זאת, ולכן אני רוצה שתהיה אדמיניסטרציה יהודית.

למטל אני יודע, שאם נביא מים לגב יכולים לעשות התישבות ענקית.

את המים צריכים להביא מצפון, לזה נחוצה סמכות. כל הזמן שהדבר יהיה בירי האנגלים או האמריקנים לא יעשו את זאת.

אמר: אני מסכים, אבל איך תעשו זאת?

אסרתי לו: איני אמריקני, אבל אני ציוני, אני חושב שאסור לרכוש באמריקא איש כסוד וזוולט, כסוד וולט, ווילקי בטביל תכנית גדולה, ורק בשביל תכנית גדולה של התישבות יהודית ועליה יהודית, אם דבר זה הוא מעשי, ואנחנו נביא מוסמים אמריקנים, מהמוסמים הטובים ביותר בעם האמריקני, ואם המימון שהדבר ייתכן אם תעשה תעלה בין חים חתיכון והם הסלה, תעלה מהצפון אל הנגב - ייעשה הדבר, ואם הם יאמרו שאין יש מקום למאות אלפים בחקלאות - אין יש בסיס לדבר, ואני מאמין שאין אסור לרכוש אנשים אלה.

הוא אמר: ומה יהיה אם לא תרכוש אותם? וזה נשאל בצורה כזאת, כאילו הוא סניח שאי אפשר לרכוש אותם, מה יהיה אז?
אסרתי לו: אטר לך, גם אז געשה, אבל אז תהיינה צרות, אבל זה ייעשה רק אז אם באמת יהיה צורך ליהודים לבוא לארץ.

והסברתי לו שאיני מאמין בציונות מתוך סנטימנט, אפנימנט יהודים שחם ציונים מתוך סנטימנט, לברנדייס לא היה צורך עצמי בציונות, היה לו סנטימנט והוא היה לציוני, אותו הדבר גם הוא, אבל הסנטימנט בלבד לא יביא יהודים לארץ-ישראל, אם תהיה צרת ישראל אין יבואו יהודים לארץ, ולא - לא יבואו.

לפי הודעתך ישלטו פה אנגלים יחד עם אמריקנים, ואם הם יתנגדו לבוא יהודים, להתישבו תם על אדמה זו אחרת המצטרפו לירות, יירו זמן מה, איני מאמין שיוכלו לעשות זאת זמן רב, תהיינה צרות לא יוכלו לעמוד בזק הדבר יוצא לפועל אם תעמוד מאחורי זה צרת ישראל. ומה באה סאלתו? פה היית אומר אם הטמטלה האמריקנית היתה מחליטה להביא לארץ וכו'. ואז עניתי לו את אשר אסרתי קודם.

בטאלת אמריקא התעוררה טאלת עמדת היהודים באמריקא, יהדות אמריקא, והוא כאילו שאל אותי מה לדעתי תהיה עמדת היהודים באמריקא ודעתם בענין זה?
אסרתי לו: אני אסגם הייתי באמריקא, אבל אני אומר את הדברים האלה מתוך הסתייגויות רבות, הוא אמריקני, ויודע ודאי לא פחות ממני את המצב, הציונים - הם נגד⁽¹⁾ זה, יש ביניהם אחדים שהם סכימו לזה, אבל לא כל הציונות. האמריקן י ואיש קומוניסטי - יש אנשים אחדים ביניהם שדברתי אתם, רק עכשיו קבלתי סכתב מרוזנסן והקראתי לו מתוך סכתב זה. הוא אמר לי: הרוב יהיה נגד זה, נגד הרעיון שלבו. אסרתי לו: איני יודע, איני מכיר את כולם, אני

יודע שלושה דברתי אתם, שנים הם בעד ואחד נגד, רוצנמן חושב שהרוב הוא בעד, והוא בעד שההרוב יחליט גם נגד המיעוט, את זאת אמר לי בהיותי באמריקא ועכסיו זה נתאשר גם על ידי המכתב. השני דברתי אתו, הפרזידנט של הי'ואיש קומיסטטי גם הוא בעד זה, גם הוא חושב שהרוב הוא בעד, אבל הוא איננו רוצה להחליט נגד המיעוט, ודברתי עם בא כוח המיעוט, עם פראסקובר, גם הוא חושב שהוא מיעוט, אבל הוא אומר שילחם.

איני יכול למסור על דעת כולם, איני יודע, אתה אומר שהרוב יהיה נגד, אולי אתה יודע יותר ממני, אבל מה זאת אומר הרוב יהיה נגד, הרי הם בסך הכל 250 איש, ומלבד הציונים יש בני ברית - ושוב אמרתי לו; איני יודע מה יש בפנים, אני דברתי עם הסנהגים, הם בעד זה, ולא רק בעד זה, אלא הם אמרו לי שילחמו בעד זה, אם האמריקן י'ואיש קומיסטטי יהיה נגד זה. בין הפועלים יש מתנגדים, ראשית הבונדיסטים שבאו זה עתה מפולין לאמריקא, אחרים מה"ארביי-שער-רינג", אבל ההסונים, מנהיגי ההוניונים, מלבד רובינסקי(?), יהיו בעד, יש לנו הרוב.

הוא אמר: אולי תהיה המסלה עם פראסקובר?
אמרתי: איני יודע, אל לנו הרוב בין יהדות אמריקא.
הוא אמר: כן, הרוב יהיה אתך.

לי אמרו אמש שהוא מתכוון לנסוע לאמריקא, לא רציתי לשאול אותו במישרין, אבל חייתי מעוניין לשמוע ממנו על יהדות אמריקא, והוא אמר לי: כן הרוב יהיה אתך, ואז הצנתי לו את השאלה על העם היהודי כצד בשאלה זו, צריך שזה יתנהל על ידי נציגות של העם היהודי.

זה נמשך יותר מחצי שעה שהוא קצב מראש, ואז חזרתי עוד לשאלתי הראשונה, אבל הוא אמר שלא עכסיו, בטעם אחרת.

שאלתי אותו אם הוא יודע על מחאת הערבים לדברי וילקי, והוא אמר לי שהוא יודע עליהם, ואני אמרתי אז את דעתי מי סדר את הדבר, ובקשר עם זה אמר לי את הדברים על הערבים, שזה תלוי במסלה מי יעלה ומי יידחה.